

ข้อคิดเห็นจากเวทีสัมมนาเฉพาะกลุ่ม (Focus Group)

ข้อเสนอภาพรวมโครงการวิจัย

๑. งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยที่ต่อเนื่องมาจากการทำแผนพัฒนา คือ แผน ๑๐ โดยแผน ๑๐ จะมี ๕ ยุทธศาสตร์ และมียุทธศาสตร์การพัฒนามาบนฐานความหลากหลายทางชีวภาพเพื่อความยั่งยืนเป็น ๑ ใน ๕ ด้วย ต่อโจทย์งานวิจัยที่ตั้งโจทย์เรื่องความหลากหลายทางชีวภาพที่ครอบคลุมประเด็น การพึ่งตนเองทางด้านอาหาร ยารักษาโรค เครื่องนุ่งห่ม เป็นกรอบที่ได้อยู่แล้วเพียงแต่งานวิจัยต้องตอบให้มากกว่านี้โดยเฉพาะประเด็นการพัฒนาที่ยั่งยืนและการพึ่งตนเอง

๒. การเสนอกรณีศึกษา ที่ตอบโจทย์การพึ่งตนเองและการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมีหลายกรณี ทั้งกรณีการอยู่แบบดั้งเดิม เช่น สะเนฟอง ที่มีพัฒนาขึ้นมาแต่ก็ไม่ปฏิเสธการพัฒนาบนกระแสเศรษฐกิจทุนนิยม เรื่องของพลังงานที่ต่อ ยอดมองไกลไปถึงประเทศไทยจะใช้ความหลากหลายทางชีวภาพให้เป็นคุณในทางเศรษฐกิจด้วย ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นภารกิจของทีมวิจัยที่ต้องประมวลข้อมูลต่างๆเพื่อนำไปสู่คำตอบว่าเราจะพัฒนาและบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพในเชิงนโยบายได้อย่างไร

๓. ในงานวิจัยมีการพูดถึงอนุสัญญาระหว่างประเทศหลายตัว ตัว เช่น TRIPs UPOV CBD เป็นไปได้หรือไม่ที่จะเชื่อมโยงสถานการณ์ปัจจุบันเรื่องของการเปลี่ยนแปลงทางบรรยากาศโลกและชี้ให้เห็นว่าการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพจะตอบคำถามที่โลกกำลังให้ความสนใจ เช่น ในเรื่องของภัยที่เกิดจากธรรมชาติ การปลูกพืชแบบผสมผสานแทนยูคาลิฟตัส อาจจะมีส่วนช่วยลดปัญหา หรือในคำถามเรื่องการเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศโลก เช่น โรคระบาดที่เกิดขึ้นและกำลังรุนแรงขึ้น โดยเฉพาะไวรัส ใช้สมองอักเสบ การพูดถึงยาสมุนไพรและความหลากหลายทางชีวภาพจะเป็นส่วนหนึ่งในการที่จะตั้งรับกับสิ่งที่เกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างไร ข้อเสนอแนะจะทำให้งานวิจัยมีพัฒนาการความก้าวหน้ามากขึ้น

๔. การพูดถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น คนจำนวนมากมักจะพูดถึงในบริบทของกฎเกณฑ์ความเชื่อ กฎเกณฑ์ทางศีลธรรม ยังไม่ลงไปถึงในเรื่องของสิ่งที่ปฏิบัติและเกิดขึ้นจริงในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะในภาวะที่เกิดปัญหา ข้อเสนอจึงไม่ควรมีแค่ภูมิปัญญาที่เป็นแค่กฎเกณฑ์ต่างๆแต่ควรเสนอให้เชื่อมโยงไปถึงการปฏิบัติจริง เช่น ความรู้ด้านดิน ระบบภูมิอากาศ

๕. ให้ตัดประเด็นเรื่อง GMOs ออกไป

๖. งานวิจัยต้องช่วยวิเคราะห์ให้เห็นทั้งนโยบายของรัฐ ต้นตอของระบบนิเวศใหญ่ที่ส่งผลต่อความหลากหลายทางชีวภาพในระดับท้องถิ่น และเชื่อมโยงให้เห็นไปถึงระบบนิเวศของโลก

๗. โมเดลที่เป็นกรณีศึกษาในประเทศไทยเป็น best practice การนำเสนอทางนโยบายจะนำไปสู่การปฏิบัติจริงได้หรือไม่ เป็นไปได้หรือไม่ที่จะเอาโมเดลที่มีการปฏิบัติแบบกลางๆมานำเสนอ

กรณีศึกษาสะพานพอง

๑. การเสริมสร้างกระบวนการให้อบต.มีความเชื่อมั่น และเป็นตัวหลักมากขึ้น จากความเข้มแข็งของสะพานพองซึ่งเป็นหมู่บ้านที่มีความหลากหลายทางชีวภาพสูง มีความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นและกลไกวัฒนธรรมในการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ ข้อเสนอของงานวิจัยควรให้น้ำหนักไปที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยเสนอให้อบต.ไปสนับสนุนกลไกที่มีอยู่แล้ว

๒. . กรณีศึกษาที่มีโดยส่วนใหญ่จะศึกษาในพื้นที่ไร่ นา แต่กรณีสะพานพองเป็นการศึกษาความหลากหลายในพื้นที่ธรรมชาติและพื้นที่ป่า การเชื่อมโยงถึงพันธุ์พืชป่าที่สามารถนำมาปรับปรุงพันธุ์ในอนาคตได้ ผลไม้ป่าที่มีมาก และพันธุ์ข้าวป่า พันธุ์สัตว์ป่า สิ่งเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่าความหลากหลายไม่ได้มีแต่เฉพาะในไร่นาเท่านั้น ที่สำคัญสะพานพอง เป็นกรณีที่แตกต่างกันคือการมองความสุขและเป้าหมายของชีวิตและพื้นฐานของความสุขร่วมกันซึ่งไม่ใช่การสร้างการตลาดตลาดแต่มีปัจจัยบางอย่างที่สามารถดำรงอยู่ได้บนฐานของวัฒนธรรมท้องถิ่นและความเชื่อมั่นดั้งเดิม จากข้อเสนอเดิมที่ให้ดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมท้องถิ่น จึงเสนอเพิ่มเติมให้จับเอาวัฒนธรรมบางวัฒนธรรมมานำเสนอและเชื่อมโยงให้เห็นความหลากหลายทางชีวภาพ ชี้ให้เห็นการรักษาวัฒนธรรม เช่นการทำบุญข้าวใหม่ ในเดือนมกราคมของปี ก่อนกินข้าวใหม่ มีการทำบุญข้าวใหม่ ฐานคิดของวัฒนธรรมนี้คือการอนุรักษ์พันธุ์กรรมข้าวที่เปรียบเสมือนการสัมมนาแลกเปลี่ยนพันธุ์ข้าวระดับท้องถิ่น ชาวบ้านจะมีการบอกกันว่ามีพันธุ์ข้าวอะไรเกิดใหม่ ปีหน้าจะปลูกข้าวอะไร เป็นการโยงวัฒนธรรมและชี้ให้เห็นการความเกี่ยวข้องกับการรักษาพันธุ์กรรมด้วย

๓. การรูกของพืชศก. ความมองให้เห็นการต่อ ยอดหรือการพัฒนาจากสิ่งที่มีอยู่ ทำอย่างไรถึงจะหยุดการรุกรานของพืชศก.ได้ ที่ผ่านมาการจัดการความหลากหลาย เช่น ผักกูดมีการจัดการแบบแบ่งปันกันในชุมชน การทำข้อเสนอควรลงรายละเอียดในบางตัวที่สามารถลงรายละเอียดได้ว่าจะจัดการอย่างไร

กรณีหินลาดใน

- ข้อที่น่าศึกษาของหินลาดใน คือประเด็นภูมิปัญญาที่มีการเกาะเกี่ยวมาจนถึงปัจจุบัน เช่นฐานทรัพยากรอาหารของชุมชน คือการอนุรักษ์ป่าและการทำสวนเมี่ยง การเก็บรวบรวมความรู้เรื่องข้าว ภูมิปัญญาเหล่านี้คือสิ่งที่สะท้อนทำให้มองเห็นว่าชุมชนจะอยู่รอดมาได้ชาวบ้านต้องมีกระบวนการวิเคราะห์ และเชื่อมโยงไปถึงความหลากหลายทางชีวภาพและเชื่อมโยงไปถึงการจัดทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ความรู้ในการอนุรักษ์หรือการจัดการป่ามีในทุกกรณี ความรู้ในการพัฒนาชาวบ้านมากขึ้นทั้งในเรื่องสมุนไพร และพันธุ์กรรมข้าว หรือความรู้ต่อการเปลี่ยนแปลง

ของโลก ความรู้เหล่านี้มีการปฏิบัติจริง งานวิจัยควรประมวลให้เห็นความรู้เหล่านี้ในแง่มุมที่หลากหลายไม่ใช่เป็นแบบเชิงเดียว แต่ต้องเป็นการบูรณาการและเป็นองค์ประกอบที่หลากหลาย

กรณีพลังงานทางเลือก

๑. ควรเสนอให้เห็นโครงการขนาดใหญ่ที่มีผลกระทบต่อความหลากหลายทางชีวภาพ เช่น โครงการ โขง ชี มูล ส่งผลกระทบต่อความหลากหลายทางชีวภาพอย่างไร โครงการขนาดใหญ่เหล่านี้ส่งผลให้ข้าวที่ดีที่สุดของโลกมีผลกระทบหรือเปล่า ถ้าส่งผลกระทบ การนำเสนอทางนโยบายควรชี้ให้เห็นว่าการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพควรโยงไปไปถึงการกำหนดโครงการทางนโยบายของรัฐด้วย
๒. ควรเชื่อมโยงให้เห็นการพัฒนาและการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพให้ได้ คำตอบควรเป็นคำตอบนโยบายระดับประเทศ กรณีพืชพลังงานที่แย่งพื้นที่ความหลากหลาย การใช้ไม่อย่างยั่งยืน
๓. การจัดการฐานความหลากหลายทางชีวภาพตอบปัญหาวิกฤติพลังงานอย่างไรบ้าง ข้อเสนอโมเดลของท้องถิ่นจะวิพากษ์การจัดการพลังงานในระดับชาติอย่างไร
๔. การทำข้อมูลให้มีความชัดเจนระหว่างการใช้ถ่านกับการใช้ไม้ การแย่งชิงระหว่างพืชอาหารและพืชพลังงาน การจัดการพลังงานในระดับชุมชน

กรณีกัญญาเบสร

๑. กรณีกัญญาเบสร จากการตั้งข้อสังเกตไว้ในรายงาน ในระยะยาววัตถุดิบเอามาจากไหน เนื่องจากการขยายตัวของการใช้สมุนไพรเพิ่มมากขึ้น ด้านการปลูกรัฐควรมีนโยบายส่งเสริมการปลูกหรือไม่ และให้มีการวิเคราะห์ด้วยว่ากัญญาเบสรควรจะเป็นธุรกิจขนาดใหญ่ระดับโลกหรือไม่ หรือ ควรมองการพึ่งตนเองเป็นหลัก หรือควรมุ่งเน้นความสมดุลของการใช้สมุนไพรภายในประเทศเป็นหลักเพื่อลดค่าใช้จ่ายในขณะที่เดียวกันก็เป็นการส่งเสริมไม่ให้เกิดการบุกรุกทำลายแล้วก็ส่งเสริมหลักประกันในเรื่องของความมั่นคงของกความหลากหลายทางชีวภาพด้วย
๒. โรงพยาบาลเจ้าพระยาเป็นโรงพยาบาลที่ประสบความสำเร็จที่ยากจะหาโรงพยาบาลอื่นมาทำให้เหมือนได้ จะเป็นตัวอย่างที่แตกต่างไปอย่างสิ้นเชิง สมุนไพรที่ได้ส่วนหนึ่งมาจากป่าแล้วอีกส่วนหนึ่งได้มาจากคนกลาง ในงานวิจัยเป็นไปได้หรือที่จะบอกข้อมูลรายละเอียดการใช้ โดยเฉพาะสมุนไพรที่มาจากป่าและมีการใช้ทั้งผล ราก และแก่น ซึ่งส่งผลต่อความหลากหลายทางชีวภาพ

๓. มีการประเมินผลหรือไม่ว่าเมื่อมีการสนับสนุนเรื่องของการอนุรักษ์ควบคู่ไปกับเรื่องของการส่งเสริมการใช้ จะทำให้มีผลกระทบทางความหลากหลายชีวภาพลดลงหรือเปล่า และยังส่งเสริมไปยังอนุรักษ์ไปการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนจะยั่งยืนจริงไหม

กรณีข้าวขวัญ

- ข้าวขวัญควรมีการมองภาพกว้างคู่ไปด้วย นโยบายการทำงานของข้าวขวัญเป็นหัวหอกของ ขบวนการเกษตรทางเลือกในประเทศไทย มติของข้าวขวัญที่เสนอใน ๓ เรื่อง คือการจัดการความรู้ ที่ใช้วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ภูมิปัญญาท้องถิ่นในวิถีชีวิตของท้องถิ่นนั้น สามารถนำมาอธิบาย ตอบโต้กับวิกฤติอาหารได้อย่างไร ข้อเสนอทางนโยบายควรเสนอให้เห็นปฏิสัมพันธ์กับ วิกฤติการณ์ ข้อเสนอแนะทางนโยบายที่ต้องต่อสู้กับวิกฤติการณ์

กรณีศึกษาศูนย์สุขภาพวัดท่าลาด

๑. ข้อเสนอทางนโยบายควรเสนอให้มีน้ำหนักและเข้มข้น
๒. การออกกฎหมายในการคุ้มครองพื้นที่เกษตรอินทรีย์ในทางปฏิบัติจะอย่างไร
๓. ต้องเสนอให้ปฏิบัติจริงได้และความชัดเจน